

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Отрішко Марина Анатоліївна, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Київський національний університет культури і мистецтв за спеціальністю «Культурологія», працює в Таврійському національному університеті ім. В.І. Вернадського, м. Київ, виконала акредитовану освітньо-наукову програму 061 «Журналістика».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Сумського державного університету, м. Суми від «19» грудня 2024 року № 1235-І, у складі:

Голова разової

спеціалізованої вченої ради – Анна Черниш, доктор філологічних наук, старший викладач кафедри журналістики та філології Сумського державного університету;

Рецензенти –

Ярослав Яненко, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету,

Тетяна Ковальова, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету;

Офіційні опоненти –

Марія Бутиріна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, професор кафедри маркетингу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»,

Іван Крупський, доктор історичних наук, професор, професор кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка.

на засіданні «12» лютого 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 06 «Журналістика» Марині Отрішко на підставі публічного захисту дисертації «Медіакультура та медіадискурс інформаційного простору малих міст України: соціокомунікаційна модель» за спеціальністю 061 «Журналістика».

Дисертацію виконано у Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України, місто Суми.

Наукові керівники: Олена Сушкова, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету; д-р Матеуш Камьонка, кафедра польсько-українських студій Ягеллонського університету в Кракові (Польща).

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою. Робота містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, що виконують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для галузі знань 06 «Журналістика». Дисертація оформлена згідно з вимогами, встановленими Міністерством освіти і науки України. Максимальний та мінімальний обсяг основного тексту дисертації відповідає освітньо-науковій програмі закладу відповідно до специфіки галузі знань 06 «Журналістика» та спеціальності 061 «Журналістики». Вимоги пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) дотримано.

Здобувачка має 16 науково-дослідницьких праць за темою дисертації, із яких 3 статті у фахових збірниках і журналах (одноосібно), 3 статті у фахових збірниках і журналах (у співавторстві), 1 стаття – у виданні, індексованому в міжнародній наукометричній базі (Scopus) (у співавторстві), 9 опублікованих тез доповідей на міжнародних і всеукраїнських

науково-практичних конференціях відповідно до Вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами):

1. Отрішко М. А. Культурна пам'ять міст. Питання культурології. Київ: Вид. центр КНУКіМ. 2020. № 36. С. 60-68.
2. Отрішко М. А. Використання культурних та креативних індустрій як шлях ревіталізації малого міста. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2020. № 3. С. 40-45.
3. Отрішко М. Муралі міста як форма інформаційного спротиву російській агресії. Український інформаційний простір. 2023. Ч 1(11). Київ. С. 264-276.
4. Отрішко М., Харкевич Н. Медіадискурс як визначальний елемент соціокомунікаційної моделі інформаційного простору малих міст: тенденції та основні напрямки дослідження. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Журналістика. 2023. Вип. 3 (8). С. 14-22.
5. Отрішко М., Харкевич Н. Медіакультура як фактор формування громадської думки в малих містах. Образ. 2024. Вип. 1 (44). С. 158-167.
6. Отрішко М., Харкевич Н. Аналіз медіакультури в інформаційному просторі малих міст України: визначення ключових характеристик та особливостей. Society. Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація. 2024. Т. 9, № 1. С. 59-68.
7. Sabadash J., Petrova I., Oriekhova S., Polishchuk L., Haidukevych K., Otrishko M. Historical, Cultural and Tourist Monuments as a Factor in the Development of Territories. International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology (IJARET). 2020. 11 (6), pp. 485-493. (Scopus)

Під час захисту в дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили такі зауваження:

Черниш Анна Євгеніївна, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор філологічних наук, старший викладач кафедри журналістики та філології Сумського державного університету відзначила, що дисертація Марини Отрішко є самостійним і повністю завершеним дослідженням, що вирішує важливу наукову задачу, присвячену аналізу медіакультури та медіадискурсу в інформаційному просторі малих міст України. Робота виконана на високому науковому та методичному рівнях, що дозволяє всебічно розглянути функціонування медіа в малих міських агломераціях і виокремити соціокомунікаційну модель цього процесу. Дисертація відзначається актуальністю, що зумовлена необхідністю студіювання впливу медіакультури на комунікаційні процеси в малих містах в умовах інтенсифікації цифрових змін і глобалізаційних тенденцій поширення інформаційних потоків. У роботі представлено ґрунтовний аналіз теоретичних підходів до поняття «медіакультура» та «медіадискурс», що дозволяє розвивати наукове розуміння цих категорій у контексті малих міст України. Теоретичні дослідження концепту медіакультури та медіадискурсу, а також соціокомунікаційної моделі, що формується в інформаційному просторі малих міст, заслуговують на високу оцінку. Визначення ключових категорій та розширення понятійно-категоріального апарату дослідження дозволяє розглядати медіапростір у багатогранному контексті, враховуючи специфіку урбаністичного та субурбаністичного середовища. Робота має значний теоретичний і практичний потенціал, оскільки вивчає проблеми розвитку медіакультури в малих містах України. Попри загальне позитивне враження від отриманих результатів, висловлено рекомендації, що можуть отримати науково-прикладне вирішення у прийдешніх студіях здобувачки: варто приділити більше уваги міждисциплінарній категорії культурної пам'яті як одній із засадничих у дисертації, потрактовуючи її як історичне, соціальне, культурне, психологічне, політичне, антропологічне явище; зацентувати на особливостях функціонування естетичного аспекту комунікаційно-естетичної природи медіапростору малих міст; наголосити на унікальності і специфікації авторського розуміння запропонованих здобувачкою понять міста і малого міста. Загалом дисертаційна робота Отрішко Марини Анатоліївни за всіма показниками відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а дисертантка, з урахуванням виконання у повному обсязі освітньої складової освітньо-наукової програми та індивідуального плану наукової роботи, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика».

Яненко Ярослав Васильович – рецензент, доктор наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету. У сучасних умовах вплив на аудиторію медіа і на суспільство загалом є надзвичайно важливим, тож аналіз інформаційного простору набуває беззаперечної ваги. Це стосується й інформаційного простору малих міст України, відповідно, актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю у комплексному підході відстеження та аналізу інформаційного простору, функціонування медіакультури та медіадискурсу комунікаційно-публічного простору малих міст України щодо розроблення стратегії покращення медіакультури в малих містах і сприяння якісному та прогресивному функціонуванню медіадискурсивного середовища. Дисертанткою вперше проаналізовано чинники функціонування медіакультури та медіадискурсу малих міст України щодо соціокомунікаційної моделі інформаційного простору; визначено особливості розвитку медіакультури в контексті міського публічного інформаційного простору і конкретизовано категоріально-понятійний апарат дослідження медіакультури та медіадискурсу. Теоретичне значення роботи полягає в тому, що визначені в дисертації та встановлені теоретичні положення можна використовувати у фундаментальних і прикладних дослідженнях медіакультури та медіадискурсу інформаційного простору малих міст України. Практичне значення результатів дослідження полягає в комплексному підході до аналізу інформаційного простору та розробки стратегій покращення медіакультури в малих містах України, сприянні культурному розвитку та підвищенні якості інформаційного середовища медіадискурсу. Водночас у формулюваннях завдань і наукової новизни зустрічаються слова, що не передбачають конкретних наукових результатів (дослідити, проаналізувати, досліджено; проаналізовано). На це варто звертати увагу. Зроблені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не знижують її наукової цінності. Дисертація Отрішко Марини Анатоліївни «Медіакультура та медіадискурс інформаційного простору малих міст України: соціокомунікаційна модель» є завершеним самостійним дослідженням, виконаним на високому рівні, характеризується високим ступенем актуальності та наукової новизни, містить науково обґрунтовані результати, теоретичне та практичне значення. За своїм науковим рівнем, актуальністю вирішеної проблеми, практичним значенням, обсягом, ґрунтовністю аналізу й інтерпретацією отриманих даних, повнотою викладу наукових положень, науково-теоретичним і практичним значенням повністю відповідає спеціальності 061 «Журналістика» та всім вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її авторка, Отрішко Марина Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика».

Ковальова Тетяна Вікторівна – рецензент, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики та філології Сумського державного університету. Суспільство ХХІ ст. активно проживає трансформацію, коли гетерогенна інформація все більше домінує в житті людей. Саме це пояснює важливість аналізу медіакультури й інформаційного простору малих міст України та визначає актуальність теми дослідження. Дисертанткою уперше здійснено цілісний підхід до вивчення медіакультури та медіадискурсу малих міст України в розрізі соціокомунікаційної моделі. Авторка виокремила особливості медіакультури в контексті міського інформаційного середовища. Ґрунтуючись на напрацюваннях українських та іноземних науковців, узагальнила сутність базових понять дослідження проблематики медіакультури й медіадискурсу та ввела дефініцію «мале місто». Одержані результати дослідження Отрішко Марини Анатоліївни мають важливе теоретичне і практичне значення у галузі соціальних комунікацій. Зокрема, отримані результати можуть використовуватися для

розробки монографій, навчально-методичних рекомендацій, підручників, посібників із низки журналістикознавчих дисциплін, що засвідчує теоретичну значущість роботи. Практичні результати можуть використовуватися в навчальному процесі ЗВО під час укладання навчальних програм з дисциплін «Медіатехніки та медіатехнології», «Сучасний медіатекст», «Теорія, методика і практика журналістської творчості» та ін., при формуванні тематик спецкурсів зі спеціальності 061 Журналістика. Високо оцінюючи наукове й практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання, які мають рекомендаційний характер: 1. Важливою частиною поняттєвого апарата дисертаційної роботи є визначник «медіакультура». Зокрема на с. 120 дисертантка доходить висновку, що «медіакультура малих міст України відзначається акцентом на місцеву інформацію, обмеженими ресурсами та співпрацею з громадськістю. Вона відіграє важливу роль у висвітленні подій і формуванні громадської думки». Вважаємо доцільним сформулювати визначення поняття «медіакультура малого міста». 2. У п. 3.1 дисертантка вивчає медіакультуру та контентне наповнення інформаційного простору малих міст України. Для аналізу обрано медіаресурси трьох малих міст в різних регіонах України – місто Шостка (Сумська область), місто Бердичів (Житомирська область) та місто Стрий (Львівська область). Доцільно було б приділити увагу також друкованим виданням обраних міст. 3. На с. 91 дисертантка зазначає, що «малі міста України, функціонуючи у інформаційному просторі медіадискурсу дослідницького, комунікаційно-публічного, інформаційного аспектів є серйозними чинниками сталого розвитку країни та формування її медіакультури». Проте в Україні є малі міста, що характеризуються як депресивні території. Нам видається доречним надати загальні рекомендації щодо ревіталізації таких регіонів через активне використання медіадискурсу. Однак висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. У цілому дисертація Отрішко Марини Анатоліївни «Медіакультура та медіадискурс інформаційного простору малих міст України: соціокомунікаційна модель» є актуальним і ґрунтовним дослідженням, чітко структурованим і виконаним на високому науковому рівні. Робота демонструє оригінальний підхід автора до розкриття теми, продуманість у формулюванні висновків. За своїм науковим рівнем, актуальністю порушеної проблеми, обсягом, структурою, ґрунтовністю аналізу та інтерпретацією наукових даних робота цілком відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика».

Бутиріна Марія Валеріївна – опонент, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри маркетингу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка». Просторова парадигма нині збагачує аналітичний інструментарій міждисциплінарних досліджень комунікації. Місто при цьому постає як простір, уможливлений розвиненими комунікаціями; матриця, яка наскрізно регламентує діяльність людей. Опросторенню медіакультури та медіадискурсів у вимірі малих міст і присвячена дисертаційна робота Марини Отрішко, яка є актуальною і новаторською у підходах, ідеях, методології та висновках. У дослідженні авторкою вперше проаналізовано чинники функціонування медіакультури та медіадискурсу малих міст України, а також розроблено соціокомунікаційну модель медіадискурсу інформаційного простору цих міст. Зокрема досліджено особливості розвитку медіакультури в міському публічному інформаційному просторі, введено в науковий обіг поняття «мале місто», а також здійснено якісно-кількісну оцінку результатів опитування мешканців малих міст щодо медіакультури за допомогою статистичних методів. Теоретичне значення дослідження Марини Отрішко полягає в чітко сформульованих теоретичних положеннях, що є евристично цінними для теоретико-прикладних досліджень медіакультури та медіадискурсу інформаційного простору малих міст України. Практичне значення роботи полягає в розробці комплексних стратегій для покращення медіакультури в малих містах України, що сприятиме культурному розвитку та підвищенню якості урбанізованого

інформаційного середовища. Відзначаючи повноту і вагомість проведеного дослідження, варто висловити кілька зауважень, що мають переважно рекомендаційний характер. 1. На С. 45 зазначено, що «характеристика функціонування поняття «місто» супроводжує потребу дослідження медіадискурсивних складових інформаційного простору», зокрема виокремлює поняття «креативність» у сучасному місті. Потребує уточнення, які чинники впливають на розвиток креативності у малих містах. 2. Є дискусійним, а відтак потребує оціночного уточнення теза про те, що «рекламне повідомлення є частиною пейзажу та структури міста, тому мешканці повинні сприймати його позитивно як важливу частину міського середовища» (С. 67). Проте зауваження й побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Враховуючи актуальність теми, отримані результати та практичну значущість вважаємо, що дисертаційне дослідження Отрішко Марини Анатоліївни «Медіакультура та медіадискурс інформаційного простору малих міст України: соціокомунікаційна модель», відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6. 7. 8. 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами від 30.05.2024 р. (Постанова КМУ №507) та вимогам до оформлення дисертації МОН України від 12.01.2017 р. № 40. Авторка, Отрішко Марина Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 061 «Журналістика».

Крупський Іван Васильович – опонент, доктор історичних наук, професор кафедри радіомовлення і телебачення Львівського національного університету імені Івана Франка. Медіадискурсивні процеси впливають на громадську думку, інформування та суспільно-політичні переконання. У час інформаційної війни його аналіз дозволяє зрозуміти, як мешканці малих міст сприймають і використовують інформацію. У такому розрізі дисертація Отрішко Марини Анатоліївни, яке усебічно аналізує механізм функціонування медіакультури та медіадискурсу в інформаційному просторі малих міст, відображає сучасні тенденції. Так, дослідницею уперше здійснено всебічний огляд наукових праць українських та зарубіжних вчених з проблематики медіакультури та медіадискурсу в інформаційному просторі малих міст України, що дозволило ґрунтовніше зрозуміти їх функціонування в межах соціокомунікаційної моделі. Отримані результати дослідження мають теоретичну і практичну цінність у галузі журналістики, оскільки їх можна застосовувати в теоретико-прикладних дослідженнях медіакультури та медіадискурсу інформаційного простору малих міст України, а також долучати до розробки стратегій вдосконалення медіакультури малих міст України, використовувати у підготовці здобувачів освіти та розробці навчальних програм зі спеціальності 061 «Журналістика»; візуалізаційні матеріали рекомендовані для створення підручників, посібників і методичних розробок. У той же час кілька питань потребують додаткового уточнення: 1. У розділі 2 Ви розглядає культурний дискурс малих міст в Україні, акцентуючи увагу на тому, що він є важливою складовою культурного життя країни і має свої особливості та виклики, при цьому згадуєте про локальну ідентичність. Які приклади локальної ідентичності в малих містах України Ви можете означити? 2. Розглядаючи візуалізаційно-графічне супроводження інформаційного простору, Ви акцентуєте увагу на муралах та їх функціях. Поясніть, у чому проявляється соціальна функція? Чи трансформувалося вуличне мистецтво у період повномасштабного вторгнення? 3. У дисертації зазначено, що вплив медіа насамперед спрямований на формування картини світу та ціннісних орієнтирів масової свідомості. Уточніть, як медіа впливають на формування громадської думки в малих містах України? Однак представлене дослідження справляє позитивне враження та заслуговує на високу оцінку. Поставлені запитання мають уточнювальний характер. Аналіз дослідження Отрішко Марини Анатоліївни «Медіакультура та медіадискурс інформаційного простору малих міст України: соціокомунікаційна модель» демонструє самостійність, ґрунтовність і важливість наукової роботи, що робить її вагомим внеском у процесі розробки стратегій покращення медіакультури в малих містах України, сприяттні культурного розвитку та підвищенні якості інформаційного середовища медіадискурсу. Враховуючи актуальність теми, новизну, обґрунтованість теоретичних аспектів та практичну

цінність результатів, дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» та Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами). Тому автор, Отрішко Марина Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 061 «Журналістика».

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Марині Отрішко ступінь доктора філософії з галузі знань 06 «Журналістика» за спеціальністю 061 «Журналістика».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Анна Черниш